

Trending

Izraelski napadi na Iran

Ukrajina

Rat u Gazi

Proces protiv Dodika

Protesti u Srbiji

TEME | SAD

'Američko carstvo': Da li je SAD moderna imperija?

SAD se opisuje kao 'imperija koja to ne želi biti', jer, uprkos stavovima i željama Amerikanaca, većina svijeta vidi njihovu zemlju kao imperijalističku silu.

Nakon napada 11. septembra, te ratova koje je pokrenuo SAD, mnogi su vidjeli čvrste argumente za tvrdnju o američkom imperijalizmu (EPA)

Vedrana Maglajlija

18 Sep 2022

Iako su velike evropske imperijalističke sile koje su kreirale svjetsku politiku kao i mapu svijeta počele nestajati tokom prethodnih stoljeća, danas se opet vode rasprave o tome da li Sjedinjene Američke Države predstavljaju modernu imperiju u današnjoj međunarodnoj areni.

Neki opisuju SAD kao “imperiju koja to ne želi biti” te tvrde da svaka rasprava o američkoj vanjskoj politici mora početi prepoznavanjem činjenice da, uprkos stavovima i željama Amerikanaca, većina svijeta vidi SAD kao imperijalističku silu.

Time se nastavlja tvrdnja nekih stručnjaka da je historija svijeta zapravo historija imperija, te da imperijalistička djelovanja sila zapravo i čine svjetsku politiku.

Neke zemlje podržavaju SAD upravo zbog toga, te ga posmatraju kao benignu imperiju koja ih može zaštititi od ambicija regionalnih sila, dok ga druge preziru zato što stoji na putu ostvarenja njihovih ciljeva.

Prema nekim stručnjacima, SAD nije klasična imperija jer mu cilj uglavnom nije čisto teritorijalno osvajanje.

U samom SAD-u mnogi se opiru tome da se njihova zemlja označava kao imperija, iako se ovaj termin upotrebljavao i u medijima i među naučnicima, pogotovo nakon Hladnog rata, kada su se američke intervencije u svijetu opisivale kao liberalni imperijalizam.

Međutim, tek nakon napada 11. septembra, te ratova koje je pokrenuo SAD, mnogi su vidjeli čvrste argumente za tvrdnju o imperiji.

Dok su u prošlosti ovaj termin koristili uglavnom ljevičari kao kritiku vanjske politike, nakon 11. septembra su ga počeli koristiti i desničari koji su vidjeli imperijalizam kao najbolji način da se suprotstave nacionalnim prijetnjama.

‘Djeca i ljudi’

Ipak, debata o imperijalizmu je dio mnogo veće rasprave koja se vodi među američkim kreatorima vanjske politike koji žele zadržati dominaciju SAD-a u svijetu.

U samom Washingtonu se smatra da svijet treba jednu veliku silu koja će održavati svjetski poredak, što realisti opisuju kao teoriju hegemonijske stabilnosti.

Prijavite se na Al Jazeera

Udarna vijest

Obavijesti o udarnim vijestima Al Jazeera u realnom vremenu. Budite u toku s najvažnijim naslovima iz cijelog svijeta.

E-mail adresa

Pretplatite se

Kada se prijavite, pristajete na našu **Politiku privatnosti**

štiti reCAPTCHA

SAD se kao međunarodna sila počeo uzdizati u 19. stoljeću, a taj uspon je imao sve karakteristike uspona imperije.

Naprimjer, nakon Špansko-američkog rata 1898. godine, SAD je okupirao Filipine i tada je to opisano kao “dobronamjerna asimilacija”, koja je na kraju trajala gotovo pola stoljeća.

Tadašnji predsjednik William McKinley je rekao: “Mi dolazimo, ne kao osvajači, već kao prijatelji, kako bi zaštitili domaće stanovnike u njihovim domovima, u njihovom djelovanju, i njihovim ličnim i vjerskim pravima”.

Godinu dana nakon toga, McKinley se kritički osvrnuo na to šta je rekao, objasnivši da zapravo nije znao šta da radi sa Filipinima kada je zemlja došla u ruke Amerikanaca.

Međutim, kako je rekao, znao je da ih ne može dati nazad Špancima, jer bi to bilo kukavički i nečasno; da ih isto tako ne može predati Njemačkoj i Francuskoj, jer su to bili američki trgovački rivali u Aziji, pa bi to bila loša poslovna odluka; da ih ne mogu prepustiti same sebi jer nisu u stanju da vode zemlju te bi uskoro imali anarhiju i situaciju goru nego tokom španskih ratova.

Jedina opcija bila je, kako je objasnio McKinely, da SAD uzme Filipine pod svoje, da ih “educira, podigne, civilizira i kristijanizira”.

Američki predsjednik Woodrow Willson također je imao sličnu izjavu: “Oni su djeca, a mi smo ljudi u ovim dubokim stvarima vladavine i pravde”.

Invazija na Irak

Ovakvi stavovi američkih lidera se uklapaju u definiciju imperijalizma. Po shvatanju evropskih imperijalista, svi izvan imperije bili su ne samo necivilizirani i barbari, nego i nevjernici.

Drugim ljudima izvan univerzalnog carstva donosila se civilizacija i prava religija, što je bilo moralno opravdanje osvajačkih pohoda.

Amerikanci su ranije svoje širenje na sjevernoameričkom kontinentu pravdali “neizbježnom sudbinom”, a kasnije su pokretanje ratova u inostranstvu pravdali donošenjem demokratije i slobode drugim narodima.

Nakon što je SAD dao nezavisnost Filipinima 1946, postavili su neke svoje uvjete, uključujući ogromno vojno prisustvo u zemlji i ekonomske ugovore koji su mu donosili veliku korist.

Također, SAD je ostao uključen u politiku zemlje decenijama nakon toga, pa tako i tokom Marcosove diktature i nakon uvođenja demokratskog sistema '80-ih godina.

Američka invazija na Irak 2003. također se uzima kao primjer američkih imperijalnih napora. Kao i tokom intervencija na Filipinima, u Nikaragvi, na Haitiju, i u Iraku je ona imala ne samo vojne, nego i političke, ekonomske i socijalne komponente.

Iako je kao osnovni razlog za invaziju navodno Saddamovo posjedovanje oružja za masovno uništenje (mada nije postojao dokaz za to), a demokratizacija kao sekundarni razlog, ona je kasnije došla u prvi plan.

Kako navode stručnjaci, administracija Georgea W. Busha vidjela je to kao priliku ne samo da transformira Irak, nego i cijelu regiju, odnosno, ističu, nadala se da će to potaći val demokratizacije kroz druge zemlje koje će uvidjeti da su američki način života, liberalne vrijednosti i slobodno tržište bolji načini za življenje.

Međutim, suprotno tome, Irak i okolne zemlje utonule su u kaos, nasilje i terorističke napade, što je zaprijetilo ne samo regionalnom nego i međunarodnom miru.

To je išlo u prilog tezi da u nekim zemljama demokratija jednostavno nije primjenjiva, zbog historijskih, kulturoloških i drugih razloga. Sličan argument se čuo i u slučaju Afganistana.

Američki način života

Osim američkog imperijalizma, raspravlja se i o američkog kulturnom imperijalizmu, odnosno kapitalističkoj kulturi koja se pokušava nametnuti svijetu.

To se radi putem Hollywooda i generalno pop industrije, ali i populariziranjem američkih proizvoda i njihovog širenja u svijetu u skladu sa neoliberalističkim praksama, odnosno vođeno profitom, čime se kreira konzumeristička kultura.

Ovakav imperijalizam se ne provodi silom, nego privlačnošću, dok s druge strane zemlje koje primaju njegov utjecaj, nemaju nikakav sličan efekat na Ameriku.

S obzirom na ovakav kulturni, vojni, ekonomski i politički utjecaj SAD-a u cijelom svijetu, s pravom se postavlja pitanje da li danas postoji novo "Američko carstvo".

IZVOR: AL JAZEERA

O nama

Povežite se ▾

Naši kanali ▾

Naša mreža ▾

Pratite Al Jazeera na:

© 2025 Al Jazeera Media Network